

Een verkennend onderzoek naar centrale belangenbehartiging voor Roma en Sinti

EEN INVENTARISATIE NAAR MENINGEN BINNEN DE TWEE GEMEENSCHAPPEN

Eliane Smits van Waesberghe

Jolanda Asmoredjo

Micky Out

Een verkennend onderzoek naar centrale belangenbehartiging voor Roma en Sinti

EEN INVENTARISATIE NAAR MENINGEN BINNEN DE TWEE GEMEENSCHAPPEN

Eliane Smits van Waesberghe
Jolanda Asmoredjo
Micky Out

Utrecht, maart 2020

Inhoud

Samenvatting	3
1 Inleiding	4
1.1 Aanleiding van het onderzoek	4
1.2 Doel van het onderzoek en onderzoeksvragen	4
1.3 Plan van aanpak	4
2 Roma en Sinti aan het woord	6
2.1 Respondenten	6
2.2 Belangrijke kwesties	6
2.3 Huidige vertegenwoordiging van Roma en Sinti	8
2.4 Belang van centrale vertegenwoordiging	9
2.5 Organisatie centrale belangenbehartiging	10
3 Ambtenaren aan het woord	14
3.1 Betrokkenheid met de gemeenschappen	14
3.2 Beeld van belangenbehartiging	15
3.3 Is landelijke belangenbehartiging nodig?	15
3.4 Invulling van een landelijk orgaan	16
3.5 Thema's die spelen rondom belangenbehartiging	17
3.6 Voor- en nadelen van belangenbehartiging	17
3.7 Inrichting van het landelijk orgaan	18
4 Toetsing resultaten en conclusies	20
4.1 Focusgroep	20
4.2 Conclusies	21

Samenvatting

Het doel van dit onderzoek is om inzichtelijk te maken of er belangstelling is voor een landelijke belangenbehartiging en vertegenwoordiging voor Sinti en Roma. Het onderzoek is uitgevoerd onder sleutelpersonen uit de Sinti en Roma gemeenschap en ambtelijke bestuurders. Aan de hand van een brede topiclijst zijn in totaal 23 verdiepende interviews uitgevoerd onder bovenstaande doelgroep. De onderzoeksresultaten zijn getoetst in een focusgroep.

Sleutelpersonen uit de Roma en Sinti gemeenschap

Tijdens de interviews met sleutelfiguren uit de Roma en Sinti gemeenschap werd een groot aantal kwesties en problemen benoemd. De meest genoemde kwesties gaan over onderwijs, werkgelegenheid, discriminatie, (gezondheid)zorg en (maatschappelijke) ondersteuning. Deze kwesties verdienen volgens Roma en Sinti meer aandacht, mogelijk in de vorm van landelijke belangenbehartiging en vertegenwoordiging. Over het algemeen is er onder de bevraagde Sinti en Roma namelijk behoefte aan een structurele aanpak van de huidige kwesties en problematiek in een landelijk orgaan. Op dit moment ontbreekt het aan eenheid binnen de gemeenschappen van Sinti en Roma en is er geen vaste woordvoerder of vertegenwoordiger van Roma en Sinti in Nederland. Een landelijke raad kan een brug slaan tussen de gemeenschappen en de (lokale) overheid en kan op die manier ook de maatschappelijke ontwikkeling van Roma en Sinti in Nederland aanjagen, zo geven de meeste sleutelfiguren aan.

Echter de gemeenschap ziet zowel voor- als nadelen bij het oprichten van een landelijke raad voor belangenbehartiging. De oprichting van een centrale belangenbehartiging is aan een aantal voorwaarden verbonden:

1. Het merendeel van de vertegenwoordigers moet uit de gemeenschap zelf afkomstig zijn.
2. De doelstellingen en werkwijzen moeten vanaf het begin helder en transparant zijn.

3. Er moet duidelijkheid zijn over de mogelijkheden van een landelijk orgaan, ook binnen een passende financiering.
4. Het landelijk orgaan moet daadkracht hebben en niet alleen advies geven.

Binnen de gemeenschappen is er onenigheid te constateren over hoe de landelijke raad vorm moet krijgen, hoe vertegenwoordigers gekozen moeten worden en over welke competenties zij moeten beschikken.

Ambtelijke bestuurders

De bevraagde ambtenaren willen zich over het algemeen niet uitspreken over het nut en/of de noodzaak van belangenbehartiging op landelijk niveau voor Roma en Sinti. Sprekend uit hun eigen ervaring zou een landelijke raad bij kunnen dragen aan de communicatie met de doelgroep, omdat er op dit moment geen duidelijk aanspreekpunt is. De ambtenaren benadrukken dat het aan Roma en Sinti zélf is om een dergelijke raad op te richten. Zij zullen dit niet ontmoedigen, maar zij denken wel dat het een uitdaging wordt om gezamenlijke vertegenwoordiging op te zetten. De ambtenaren staan er voor open om aan te sluiten bij overleggen, maar zij zullen hier zelf geen initiatief in nemen. Het lijkt erop dat de onderlinge verdeeldheid in de gemeenschappen een terugtrekkende houding van de overheid in de hand werkt. Opmerkelijk is dat de overheid daar voor zichzelf ook geen bemiddelende rol in ziet. Volgens ambtenaren kan het wellicht interessant zijn om in te zetten op vertegenwoordiging op regionaal niveau, wat bijvoorbeeld de mogelijkheid geeft om ook aan te sluiten bij overleggen met verschillende woningcorporaties.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding van het onderzoek

Het Verwey-Jonker Instituut is door opdrachtgever Stichting Arq gevraagd een onderzoek uit te voeren naar de behoefte aan en mogelijkheden voor een nationaal orgaan voor belangenbehartiging en vertegenwoordiging van Sinti en Roma in Nederland.

In 2008 is de Stichting Landelijke Sinti/Roma Organisatie (LSRO, ook SLSRO) opgeheven wegens gebrek aan financiële ondersteuning door de overheid. Sindsdien hebben Sinti en Roma herhaaldelijk, o.a. naar VWS, de wens geuit dat er niet over hen gesproken en beslist wordt, maar met en (mede) door hen. Het beleid van overheden moet beter aansluiten bij de leef- en belevingswereld van de gemeenschappen om resultaten op te leveren die op de langere termijn gaan leiden tot een volwaardige deelname van de Sinti- en Roma-gemeenschappen in de samenleving. De bijzondere situatie m.b.t. Sinti en Roma op tal van beleidsterreinen maakt het noodzakelijk om input van de doelgroep zelf structureel bij beleidsvorming en beleidsevaluaties te betrekken. Om te onderzoeken of, en zo ja hoe die input het best kan worden georganiseerd is het project 'Op weg naar een Landelijke Adviesraad Sinti en Roma' gestart.

1.2 Doel van het onderzoek en onderzoeksvragen

Het belangrijkste doel van het onderzoek is:

Inzicht in de behoefte aan (en mogelijkheden voor) een landelijke belangenbehartiging en vertegenwoordiging voor Sinti en Roma bij zowel sleutelpersonen onder Sinti en Roma als ambtelijke bestuurders.

Het onderzoek had als doel de volgende onderzoeksvragen te beantwoorden:

5. Is er onder Roma en Sinti behoefte aan een landelijk orgaan voor belangenbehartiging en vertegenwoordiging voor deze doelgroepen? Wat zouden de voor- en nadelen zijn? Indien geen behoefte: wat zou dan wel wenselijk zijn?
6. Hoe zou de rol en functie van dit landelijk orgaan er uit moeten zien?
7. Zou dit landelijke orgaan ook een schakel moeten vervullen vanuit de overheid naar de doelgroepen toe? En op welke manier zou deze rol ingevuld moeten worden? Wat werkt in de communicatie naar de doelgroepen/ wat werkt vooral niet? Hoe kan rekening gehouden worden met minder geletterde Sinti en Roma?
8. Is er onder ambtelijke bestuurders/beleidsmakers, zowel op nationaal als lokaal niveau, behoefte aan een landelijk orgaan voor belangenbehartiging van deze doelgroepen?
9. Is landelijke vertegenwoordiging nodig om adequaat overheidsbeleid te ontwikkelen voor en te communiceren naar met doelgroepen?
10. Hoe kan het lokale beleid en lokale vertegenwoordiging voor Roma en Sinti versterkt worden door een landelijk orgaan?

1.3 Plan van aanpak

Gezien de positie en achtergronden van Sinti en Roma, hebben de onderzoekers ervoor gekozen kwalitatief onderzoek in de vorm van interviews en een focusgroep uit te voeren. Dergelijk onderzoek geeft de mogelijkheid goed op de onderzoeksvragen door te vragen en flexibel en verdiepend in te gaan op thema's die spelen.

Wij hebben voor dit onderzoek een projectgroep ingesteld met vertegenwoordigers die het initiatief hebben genomen tot dit onderzoek en die per fase meedachten over de aanpak, de vragenlijsten en de wijze van benadering. Het onderzoek hebben we opgedeeld in vier fasen: verkenning, analyse, toetsing en presentatie.

Verkenning

In deze fase hebben we 23 verdiepende interviews aan de hand van een brede topiclijst met zowel Sinti en Roma als ambtelijke bestuurders/beleidsmakers uitgevoerd. We hebben 16 sleutelfiguren van de Sinti en Romageemeenschap geïnterviewd. De Sinti en de Roma zijn heterogene groepen. Om deze reden zijn Sinti en Roma vanuit verschillende geledingen geïnterviewd.

Het werven van respondenten voor onderzoek bleek lang niet makkelijk; sommige Roma en Sinti hadden weinig vertrouwen in het onderzoek en dat dit hen wat zou opleveren. Zowel de leden van de projectgroep als het Verwey-Jonker Instituut hebben respondenten benaderd voor deelname aan het onderzoek. De onderwerpen van het verdiepende interview zijn gestoeld op de onderzoeksvragen 1 t/m 3.

Vervolgens hebben wij ambtelijke bestuurders/beleidsmakers geïnterviewd die te maken hebben met beleid ten aanzien van Roma en Sinti op landelijk niveau. Hiervoor is een aparte topiclijst ontwikkeld waarin vooral werd ingegaan op de onderzoeksvragen 4 t/m 6.

Bij de verdiepende interviews is door de onderzoekers rekening gehouden met de geografische spreiding van respondenten. Het is gezien de geografische spreiding van Sinti en Roma ook juist wenselijk geweest dat we naast respondenten in de Randstad ook die uit Limburg, Brabant, Friesland en Groningen zouden interviewen.

Analyse

Aan de hand van de 23 interviews hebben we in de analyse gelet op overeenstemmende topics en de interviews handmatig gecodeerd. Vervolgens hebben de onderzoekers in de analyse vooral gelet op het draagvlak bij de Sinti en Roma zelf voor centrale belangenbehartiging. Anderzijds zijn ambtenaren van verschillende ministeries ook bevraagd op het draagvlak vanuit de overheid voor een dergelijk centraal orgaan.

Toetsing

De onderzoekers hebben met een aanvullende focusgroep de resultaten voortkomend uit de analyse getoetst. Aan de focusgroep hebben in totaal vijf respondenten deelgenomen. In de vorm van een presentatie van de onderzoeksresultaten konden de deelnemers aan de focusgroep reageren op dat waarin zij zich herkenden of juist niet. Aanvullend commentaar en suggesties voortkomend uit de focusgroep zijn ook verwerkt in dit rapport.

Leeswijzer

In dit rapport beschrijven we in hoofdstuk 2 de meningen van de Sinti en Roma over vertegenwoordiging en belangenbehartiging en de mogelijke oprichting van een centraal orgaan daarvoor. In hoofdstuk 3 komen vervolgens ambtenaren van verschillende betrokken ministeries aan het woord en zetten zij uiteen hoe zij tegen een mogelijk centraal belangenbehartigingsorgaan aankijken. Tot slot beschrijven we in hoofdstuk 4 een toetsing van de resultaten met behulp van een focusgroep en daaruit volgend de conclusies van dit verkennende onderzoek.

2 Roma en Sinti aan het woord

2.1 Respondenten

We hebben 17¹ interviews gehad met sleutelfiguren uit de Roma- en Sinti gemeenschap waarvan om en nabij de helft uit de Roma gemeenschap kwam en de andere helft uit de Sinti gemeenschap. Aan het onderzoek deden iets meer mannen dan vrouwen mee. Een deel van de respondenten is in voormalig Joegoslavië geboren en ofwel zelf, ofwel met zijn of haar ouders naar Nederland verhuisd. Een deel is in Nederland geboren.

Meer dan de helft van de respondenten zijn of waren voorzitter van een stichting, welke zich inzet(te) voor de belangen van Roma en/of Sinti. Doelen van deze stichtingen zijn of waren:

- Het ondersteunen van de directe (lokale) achterban.
- Het verbeteren van huisvestingsmogelijkheden.
- Opkomen voor beter onderwijs voor Sinti en Roma.
- Burgers over de Sinti en/of Roma cultuur te informeren, bijvoorbeeld via het organiseren van tentoonstellingen of workshops op scholen.
- Discriminatie tegen te gaan.
- De Roma of Sinti cultuur op de eigen jeugd over te brengen.
- Lokale overheden en burgers te informeren over problemen onder Roma en Sinti.
- Herdenkingen van Sinti slachtoffers in de Tweede Wereldoorlog te organiseren.

Deze stichtingen zoeken vaak aansluiting bij de lokale overheid en werken vaak samen met enkele andere Sinti en/of Roma organisaties in Nederland.

Twee van de respondenten waren (tevens) actief als belangenvertegenwoordiger van Roma of Sinti bij internationale bijeenkomsten en organisaties. Drie respondenten geven aan te fungeren als informele tussenpersoon, vertrouwenspersoon of adviseur voor mensen uit hun gemeenschap bij problemen, zoals financiën en wonen. Eén respondent verzorgt radioprogramma's over en voor Roma. Twee respondenten vervullen zelf geen rol in de gemeenschap, maar zijn directe familie van mensen die dat wel doen of deden.

Een aantal respondenten benoemt nadrukkelijk de rol die zijn of haar (groot)ouders in Nederland hebben gespeeld bij het opkomen van de belangen van Roma en/of Sinti. De familieachtergrond lijkt mede bepalend te zijn voor het aanzien binnen de gemeenschap, zoals onderstaand citaat laat zien:

Ik heb een geliefde familie gehad, ik heb status verdiend. (...) Het is een must bijna om je gezicht te laten zien, door de sterke familieband. Anders beledig je mijn vader.

2.2 Belangrijke kwesties

Volgens de respondenten speelt er een groot aantal belangrijke kwesties en problemen bij mensen met een Roma of Sinti achtergrond. De meest genoemde problemen zijn problemen met betrekking tot onderwijs, werkgelegenheid, discriminatie en (gezondheids)zorg en (maatschappelijke) ondersteuning.

¹ Bij enkele interviews waren meerdere personen aanwezig behalve de primaire respondent, die ook inbreng hadden in het gesprek. Twee respondenten waarmee een interview plaatsvond wilden na het interview geen toestemming verlenen voor het gebruik van de inhoud van het interview. De inbreng van deze interviews zijn daarom niet meegenomen in de analyse en rapportage van dit onderzoek.

Onderwijs

Hoewel respondenten aangeven dat er langzaam verandering plaatsvindt, vinden veel respondenten het lage opleidingsniveau van Roma en Sinti een belangrijk probleem. Sommige respondenten denken dat door dit probleem aan te pakken, veel andere bestaande problemen worden opgelost. Ze vinden dan ook dat er sterk ingezet moet worden op onderwijs, niet alleen op primair en secundair onderwijs, maar ook op het verbeteren van de Nederlandse taalvaardigheid, schrijven en digitale vaardigheden van niet-schoolgaande Roma of Sinti. Ze vinden dat hiervoor bijvoorbeeld financiële ondersteuningsmogelijkheden zouden moeten komen, maar ook zou de jeugd zelf nog meer gemotiveerd moeten worden om naar school te gaan. Meerdere respondenten benadrukken dat kinderen vooral het regulier onderwijs moeten volgen en niet naar speciale scholen voor Roma en Sinti moeten gaan.

Werkgelegenheid

Een ander veelgenoemd probleem is de hoge werkloosheid onder Roma en Sinti. Veel respondenten hebben het gevoel dat er discriminatie op de arbeidsmarkt is. Wat betreft de aansluiting van school naar werk, merken de respondenten op dat het vinden van een stage in de praktijk al een eerste belemmering vormt voor het vinden van werk. Voorbeelden zoals sollicitatietrainingen en het maken van afspraken met bedrijven worden genoemd als mogelijkheden om deze problemen tegen te gaan. Een andere mogelijkheid die genoemd werd is het verstrekken van micro-krediet ten behoeve van ondernemingen van jongeren, zodat zij onafhankelijk kunnen zijn.

Discriminatie

De respondenten ervaren in het algemeen dat er in Nederland veel sprake is van discriminatie jegens Roma en Sinti, gebaseerd op een negatief beeld dat er over hen heerst. Vaak blijken Roma of Sinti hun culturele achtergrond dan ook te verzwijgen in hun

werkomgeving uit angst voor discriminatie of zelfs het verliezen van hun baan. Het ontbreekt zowel onder burgers als overheden aan kennis over de geschiedenis en cultuur van Roma en Sinti. Doordat kleine incidenten breed worden uitgemeten in de media wordt het negatieve beeld over Roma en Sinti in stand gehouden.

(Gezondheid)zorg en maatschappelijke ondersteuning

Andere veelgenoemde problemen hebben betrekking op het gebrek aan voldoende zorg en ondersteuning, met name voor oudere Roma en Sinti. Deze ouderen hebben ook vaak moeite met de Nederlandse taal en hebben eigenlijk altijd een intermediair nodig die met ze mee gaat om te vertalen, bijvoorbeeld bij afspraken met zorgverleners. Ook is het voor ouderen die in woonwagens wonen vaak lastig om in de eigen omgeving te blijven wonen, omdat er minder mogelijkheden zijn voor de financiering van aanpassingen aan woonwagens. In het algemeen ontbreekt bij veel Sinti en Roma een goede aansluiting bij de gezondheidszorg, doordat er misverstanden over en weer bestaan, er een taalbarrière is, omdat men de kosten niet kan betalen en/of omdat zorg een relatief lage prioriteit heeft. Respondenten geven ook aan dat er veel Roma in Nederland zijn zonder Nederlands paspoort, die helemaal geen basiszorgverzekering hebben. Tenslotte zou er meer aandacht moeten zijn voor specifieke doelgroepen binnen de Roma en Sinti gemeenschappen die ondersteuning behoeven, zoals doven en slechthorenden.

Volgens de respondenten wordt er vaak geen gebruik gemaakt van maatschappelijke ondersteuningsmogelijkheden door een gebrek aan informatie en communicatie tussen mensen met een Roma en Sinti achtergrond en officiële instanties. Mensen hebben moeite met de bureaucratie, en weten niet goed wat hun rechten en mogelijkheden bij hun gemeente zijn. Hoewel er soms wel mogelijkheden voor laagdrempelige communicatie met gemeenten zijn, zoals inloopsprekuren, zou dat volgens sommige respondenten anders en beter georganiseerd moeten worden, bijvoorbeeld door samen te werken met lokale stichtingen voor Roma en Sinti.

Overige kwesties

Andere belangrijke kwesties die genoemd werden waren armoede; een gebrek aan integratie van Roma en Sinti, inclusief de jongeren, binnen de Nederlandse samenleving; het behouden van de traditionele Roma en Sinti cultuur; criminaliteit; en het beleid van de overheid om standplaatsen voor woonwagens op te heffen. Daarnaast werd genoemd dat er op dit moment te weinig Roma of Sinti te vinden zijn in hogere ambtelijke (voorbeeld) functies zoals bij ministeries, gemeenteraden en andere relevante publieke organisaties, zoals de Raad voor de Kinderbescherming. Een respondent geeft daarnaast aan dat er per gemeente ook specifieke lokale problemen spelen.

2.3 Huidige vertegenwoordiging van Roma en Sinti

Niet één gemeenschap

Volgens de respondenten worden Roma en Sinti vaak op één hoop gegooid en onder één noemer genoemd, terwijl er grote verschillen zijn tussen en binnen deze groepen. Hoewel de gezamenlijke achtergrond wordt erkend, wordt benadrukt dat het hier om verschillende volken gaat, met verschillende tradities:

We zijn allemaal broeders en zusters, maar we zijn toch verschillende volken.

Roma in Europa, maar ook in Nederland, bestaan uit veel verschillende groepen met verschillende culturen, aldus de respondenten. Er is bijvoorbeeld een groot verschil tussen “nieuwe Roma” die zich vanaf de jaren '90 in Nederland gevestigd hebben en Roma die al langer in Nederland wonen. Volgens de respondenten vormen deze Roma niet één gemeenschap. Op hun beurt zouden Sinti het niet fijn vinden dat Roma altijd als eerste genoemd worden en veel bekender zijn. Sinti zouden hechter zijn als groep, behoudender wat betreft tradities, en niet communicatief naar buiten, hoewel dat met

de tijd langzaam aan het veranderen is. Een respondent vanuit de Roma gemeenschap heeft wel het idee dat Sinti beter contact met de overheid hebben en meent dat de Roma gemeenschap daarvan kan leren.

Geen eenheid op gebied van vertegenwoordiging

Volgens de respondenten is er op dit moment geen eenheid wat betreft vertegenwoordiging van Roma en Sinti in Nederland. In het verleden is dit er wel geweest, maar doordat er vanuit de overheid geen blijvende financiering voor beschikbaar was, is deze organisatie opgeheven. Er is ook geen vaste woordvoerder of vertegenwoordiger voor Roma en Sinti in Nederland. Er zijn wel een paar informele tussenpersonen. Daarnaast is er een groot aantal kleinere organisaties, verenigingen en stichtingen voor Roma en Sinti. Sommige daarvan worden gefinancierd met de gelden die vrijkwamen ter compensatie van de Tweede Wereldoorlog, terwijl andere stichtingen grote moeite hebben om subsidie te krijgen en (bijna) volledig afhankelijk zijn van vrijwilligers. Sommige respondenten vinden dat er eigenlijk te veel van deze kleine stichtingen zijn, en dat vaak niet transparant is hoe zij opereren en welke resultaten zij behalen. Er zou veel onderling wantrouwen zijn tussen de verschillende stichtingen, wat een goede samenwerking in de weg staat.

Een aantal respondenten geeft aan dat er onder Roma en Sinti terughoudendheid is om namens anderen uit hun gemeenschap te spreken, vanwege het onderlinge wantrouwen en de harde kritiek die mensen die zich wel uitspreken vanuit de gemeenschap krijgen. Een respondent stelt dat het binnen de gemeenschap onmogelijk is om iedereen tevreden te stellen.

Heel veel mensen durven niet. Bang om terechtgesteld te worden door de gemeenschap, bang om verrader te zijn. Je moet je enorm bewijzen.

Op dit moment worden problemen binnen de lokale gemeenschappen besproken. Bij problemen op een woonwagenkamp bijvoorbeeld, wordt de oudste bewoner op dat kamp geraadpleegd en steunen bewoners op een specifiek woonwagenkamp elkaar. Volgens de respondenten worden grote bijeenkomsten van Roma of Sinti waarin problemen besproken worden tegenwoordig niet meer, of heel zelden, georganiseerd.

Mensen bespreken dingen wel met elkaar, maar dat gaat heel informeel.

2.4 Belang van centrale vertegenwoordiging

Centrale belangenbehartiging onder voorwaarden

Uit de gesprekken met de respondenten blijkt iedereen wel voorstander te zijn van het idee van een centrale belangenbehartiging. Ze zijn van mening dat voor een structurele aanpak van de huidige kwesties en problematiek binnen de Roma en Sinti gemeenschappen, een centraal orgaan noodzakelijk is. Zo zou een centraal orgaan de problemen beter naar voren kunnen brengen en op nationaal niveau verandering teweeg kunnen brengen. Respondenten merken op dat andere gemeenschappen met een migratieachtergrond in Nederland beter georganiseerd zijn, en zien ook dat landelijke organisatie in andere Europese landen veel voordelen heeft en tot belangrijke positieve resultaten leidt.

Echter, meerdere respondenten geven aan dat er belangrijke voorwaarden zijn voordat zo'n centraal orgaan opgericht kan en mag worden. Ten eerste is het een voorwaarde dat er een goede vertegenwoordiging is van de belangen van alle Roma en Sinti, door het inzetten van capabele mensen met een Roma en Sinti achtergrond, eventueel per regio. Ten tweede is het belangrijk dat de doelstellingen en werkwijzen van zo'n orgaan helder zijn. Ten derde is het ook van belang dat helder is wat de mogelijkheden van zo'n organi-

satie zijn. Eén respondent zou zo'n orgaan bijvoorbeeld niet steunen als het alleen maar vrijblijvend advies geeft aan de overheid, en zou de functie en term 'Landelijk adviesorgaan' dan ook niet wenselijk vinden. Een andere respondent geeft als belangrijke voorwaarde dat zo'n centraal orgaan geen zeggenschap mag hebben over de bestaande stichtingen voor Roma en Sinti. Een andere respondent benadrukt dat het een onafhankelijk orgaan moet zijn, dat losstaat van de invloed van de overheid. Een aantal respondenten vindt expliciet dat pas als eerder genoemde zaken duidelijk zijn, er bepaald kan worden of er voldoende draagvlak is onder de Roma en Sinti gemeenschappen voor een dergelijke centrale belangenbehartiging. Om na te gaan of dit draagvlak er is zouden eerst bijvoorbeeld stichtingen moeten worden geraadpleegd of bijeenkomsten voor alle Roma en Sinti georganiseerd moeten worden om de uitgewerkte plannen uit te leggen en te bespreken.

Functie centrale vertegenwoordiging

Tijdens de gesprekken is respondenten gevraagd na te denken over wat voor doel en functie een centraal orgaan voor belangenbehartiging zou moeten vervullen. Functies die genoemd werden zijn:

- Problemen van de gemeenschap helpen op te lossen via communicatie met betrokken instanties, overheden en/of Europese organisaties.
- Brug tussen landelijke overheid en Roma en Sinti gemeenschappen, via contact met lokale stichtingen of juist zonder tussenkomst van stichtingen.
- In kaart brengen waar Sinti en Roma wonen om te bezien of er voldoende ondersteunende 'infrastructuur' voor hen is.
- In kaart brengen van problemen en communicatie hierover naar overheden.
- Financieel steunen van projecten van lokale stichtingen.

- Meldpunt en aanpak discriminatie van Roma en Sinti.
- Samenwerking met woningcorporaties, lokale en nationale overheid om huidige huisvesting/standplaatsenbeleid aan de kaak te stellen.
- Laagdrempelig advies en ondersteuning geven aan individuen uit de gemeenschap.
- Blijven streven naar rechtsherstel vanuit de Tweede Wereldoorlog en blijvend onder de aandacht brengen van oorlogsverleden.
- Inzetten op onderwijs.
- Aanspreekpunt voor gemeenten waar Roma en Sinti wonen.
- Aanspreekpunt voor de media.
- Bescherming culturele erfgoed van Roma en Sinti.
- Samenwerking met de provincies.
- Het nader tot elkaar brengen van Roma en Sinti gemeenschappen.
- Opzetten van een verpleeghuis voor Roma.
- Hulp bij startende ondernemingen .
- Eventueel juridische stappen zetten om de mensenrechten van Roma en Sinti te waarborgen.
- Toezicht houden op lokale stichtingen.
- Positief beeld van Roma en Sinti creëren bij Nederlandse bevolking.

2.5 Organisatie centrale belangenbehartiging

Respondenten werd gevraagd te denken over hoe een centraal belangenbehartigingsorgaan georganiseerd zou moeten worden.

Competenties

De meeste respondenten gaven aan om in ieder geval als voorwaarde te stellen dat er alleen, of een meerderheid aan, capabele mensen met een Roma of Sinti achtergrond in zo'n orgaan zou moeten zitten. Sommige respondenten vinden het belangrijk dat er daarnaast ook mensen met een Nederlandse achtergrond in zitten. Een respondent zou het goed vinden als er eerst een aantal kandidaten zouden worden voorgesteld en dat de gemeenschap dan zou mogen stemmen op wie er uiteindelijk in een dergelijk orgaan terecht komt. Het proces van bemensing zou in ieder geval zo openbaar en transparant mogelijk moeten zijn. Een andere respondent vindt ook dat helder moet zijn wie deze mensen beoordeelt en dat er geen machtsposities moeten kunnen ontstaan binnen zo'n organisatie. Een andere respondent vergelijkt een ideale organisatie van een centraal orgaan met die van een democratische politieke partij, die bestaat uit meerdere mensen die verstand hebben van zowel de Roma en Sinti gemeenschap als de Nederlandse maatschappij. Een tweetal respondenten geeft aan dat de groep mensen in zo'n centraal orgaan niet te groot moet zijn, maar uit ongeveer 5 tot 10 mensen zou moeten bestaan. Sommige respondenten willen ook een zo gevarieerd mogelijke groep, met zowel mannen als vrouwen, jong als oud, en vanuit verschillende regio's. Eén van de respondenten ziet ook voor zich, dat geselecteerde mensen voor een centraal orgaan eerst een ambtelijke training van de overheid krijgen om goed voorbereid te zijn voor deze functie.

Volgens de respondenten heeft een goede belangenvertegenwoordiger de volgende kennis en kunde:

- Goed kunnen communiceren op verschillende niveaus.
- In staat zijn een goede relatie met ambtenaren te hebben en op niveau daarmee te kunnen praten.
- Benaderbaar zijn.

- Voorbeeldfunctie vervullen: onkreukbare reputatie hebben.
- Iemand uit de gemeenschap (sommige respondenten vinden dat de persoon al bekend en gerespecteerd moet zijn in de gemeenschap, voor anderen is dit niet noodzakelijk).
- Goed op de hoogte van geschiedenis, huidige situatie en problemen van Roma en Sinti.
- Voldoende opleiding of in ieder geval met voldoende kennis in huis.
- Ervaring hebben met werken binnen of met overheden.
- *“Iemand die niet in de slachtofferrol gaat hangen”.*
- Gedrevenheid.
- Flexibiliteit.
- Kennis van Europese fondsen en organisaties en hun werkwijzen.
- Onpartijdigheid.
- Strijdbaarheid.

Respondenten geven aan dat het vinden van de juiste, toegewijde, mensen wel lastig kan zijn. Jongere, hoogopgeleide Roma en Sinti zijn volgens een respondent niet meer zo bezig met Roma en Sinti rechten en belangen. Daarnaast moet men bestand (willen) zijn tegen het te verwachten wantrouwen en de kritiek vanuit de eigen gemeenschap.

Werkwijze

Veel genoemd door de respondenten is het belang van transparantie, om eventueel wantrouwen binnen de gemeenschap te voorkomen en tegen te gaan. Respondenten geven aan dat er in het algemeen volledige transparantie moeten zijn over wat de landelijk orgaan doet en beslist.

Voor sommige respondenten is het van belang dat een centraal orgaan voor Roma en Sinti aan een fysieke plek of centrum gekoppeld is, waar men bijvoorbeeld kan samenkomen, activiteiten ter bevordering van de Roma en Sinti cultuur kan organiseren en/of laagdrempelig advies kan vragen. Eén van de respondenten ziet juist eerder een afdeling bij één van de ministeries voor zich.

Voordelen en nadelen

Respondenten menen dat een centrale organisatie voor belangenbehartiging beter vooruitgang zou kunnen boeken wat betreft de aanpak van problematiek, wat de maatschappelijke ontwikkeling van Roma en Sinti in Nederland een boost kan geven, in vergelijking met de huidige situatie zonder centrale organisatie. Sommige respondenten denken dat, gegeven de betrokkenheid van de juiste mensen, een landelijk orgaan voor Roma en Sinti alleen voordelen zal hebben.

Toch zien sommige respondenten mogelijke nadelen van een centrale belangenbehartiging. Een respondent vindt bijvoorbeeld dat teveel aandacht voor de groep ook negatief kan zijn, omdat men niet teveel in de ‘spotlight’ wil staan. Een andere respondent geeft aan dat Roma en Sinti zich hiermee teveel zouden kunnen onderscheiden van de Nederlandse samenleving, terwijl sommige mensen juist in de eerste plaats gewoon als Nederlands burger willen worden gezien. Respondenten geven ook aan dat het negatieve beeld wat er heerst over Roma en Sinti kan worden bevestigd als er ongeschikte en/of onervaren mensen worden ingezet. Ook dreigt de valkuil dat een centrale raad toch beslissingen gaat maken of sturend gaat optreden. Dit zou zoveel mogelijk kunnen worden tegengegaan door echt transparant te zijn over hun werkwijze en het goed inlichten van de achterban.

Roma en Sinti gezamenlijk?

De respondenten is gevraagd of zij het wenselijk vinden dat er een centraal belangenbehartigingsorgaan komt voor Roma en Sinti *gezamenlijk*. Een ruime meerderheid van de respondenten zou het liefst een gezamenlijke organisatie willen. Respondenten zien veel overeenkomsten in geschiedenis, en huidige belangen en behoeften.

We zijn samen vertrokken en samen thuisgekomen.

Ook is er sporadisch succesvolle samenwerking tussen beide gemeenschappen. Respondenten geven wel aan dat het belangrijk is dat er een gelijkwaardige vertegenwoordiging van beide gemeenschappen binnen de centrale organisatie komt. Van de respondenten die voorstander van een gezamenlijk centraal orgaan voor Roma en Sinti is, vindt één respondent dat samenwerking wel gewenst is, maar dat zo'n orgaan nooit namens beide gemeenschappen zou mogen spreken.

Een drietal respondenten ziet liever dat er een volledig aparte organisatie voor Roma en Sinti komt. Voor twee van deze respondenten is de reden hiervoor dat de cultuur en tradities te verschillend zijn om goed samen te werken. De derde respondent is tegen een gezamenlijke organisatie vanwege de problemen die door een bepaalde subgroep zijn veroorzaakt en de onrust die dit binnen een centrale organisatie zou kunnen veroorzaken.

Verwachtingen overheid

Van de nationale overheid verwachten de respondenten dat er geld beschikbaar moet komen voor de ontwikkeling van de gemeenschappen via een goede samenwerking met Roma en Sinti zelf. Van de lokale overheid verwachten de respondenten dat er aandacht en zo nodig middelen vrijkomen om zaken, zoals huisvestingsproblemen, aan te pakken, en ook weer een goede samenwerking met de lokale Roma en Sinti gemeenschap.

Draagvlak

Respondenten is gevraagd in te schatten in hoeverre zij draagvlak voor centrale belangenbehartiging onder de Roma en Sinti gemeenschappen verwachtten.

Een aantal respondenten geeft aan bij een deel van de gemeenschappen een zekere mate van wantrouwen te verwachten.

Veel mensen zijn onwetend en denken dat het vertegenwoordigers alleen om geld te doen is. (...) Roma willen allemaal wel hulp, maar er is niets structureel. Het wantrouwen staat dat in de weg.

Meerdere respondenten geven dan ook aan dat het informeren van de gemeenschappen essentieel is voor het winnen van het vertrouwen en creëren van draagvlak. Daarbij is het belangrijk goed uit te leggen op welke manier mensen zelf gebaat kunnen zijn bij een landelijk orgaan. Bijvoorbeeld door te vertellen wat het voor jongeren zou kunnen betekenen. De respondenten die specifieke voorwaarden noemden om voorstander te zijn van een landelijk orgaan (zoals de juiste mensen, onafhankelijkheid en transparantie, zie paragraaf Belang van centrale vertegenwoordiging), geven aan dat als aan deze voorwaarden wordt voldaan, zij ook voldoende draagvlak onder de Roma en Sinti gemeenschappen verwachten. Een aantal respondenten vindt heel sterk dat de gemeenschap zelf moet worden geraadpleegd vóórdat een centraal orgaan kan worden ingesteld, wellicht middels het organiseren van een bijeenkomst:

Wellicht is de beste manier via een bijeenkomst. Maar alleen als de contouren van zo'n landelijke raad wat meer uitgekristalliseerd zijn. Het moet duidelijk zijn wat het doel is en daarna moet men pas om hun mening worden gevraagd. Dan kunnen ze ook niet achteraf zeggen dat ze maar wat gedaan hebben zonder naar de gemeenschap te luisteren.

Daarbij is het van belang dat er zo concreet mogelijke plannen liggen. Een respondent denkt dat er zelfs per regio een strategisch plan gemaakt moet worden, ter vergroting van het draagvlak. Een enkele respondent is geen voorstander van het houden van grote bijeenkomsten, vanwege slechte ervaringen daarmee in het verleden of omdat ze verwachten dat niet iedereen bereid zal zijn daar naartoe te gaan. Sommige respondenten denken dat het wantrouwen vooral wordt weggenomen door positieve resultaten te laten zien. Enkele respondenten geven aan dat door open te zijn en de gemeenschappen te informeren en betrekken er steeds meer vertrouwen zal komen, maar dat dit wel tijd nodig heeft.

Communicatie

De respondenten onderschrijven allemaal het belang van een goede, open, toegankelijke en begrijpelijke communicatie met de Roma en Sinti gemeenschappen voor het goed kunnen functioneren van een landelijke raad en het verkrijgen van voldoende draagvlak. Men noemt verschillende communicatiemiddelen om iedereen te kunnen bereiken, namelijk:

- Sociale media, zoals Facebook en Instagram, met name voor jongeren, maar ook om via jongeren hun ouders te bereiken.
- Website, waarbij gepast taalgebruik wordt gebruikt.
- Landelijke of regionale bijeenkomsten waarbij iedereen op een gelijkwaardige manier zijn of haar mening in kan brengen.
- Landelijk telefoonnummer voor vragen vanuit de gemeenschap.
- Radio.
- Televisie.
- DVD met geluidsopnamen.

- Mond-tot-mond / telefoon.
- E-mail.
- Voorlichtingsavonden.
- Posters en/of kranten.
- Eventueel ondersteund door het gebruik van, maar niet volledig afhankelijk van, tussenpersonen, stichtingen of folders.

De meeste respondenten vinden dat de communicatie zowel in de eigen taal als de Nederlandse taal moet gebeuren. In ieder geval moet het taalgebruik passend zijn.

3 Ambtenaren aan het woord

In dit hoofdstuk gaan we in op hoe ambtenaren van de Rijksoverheid aankijken tegen belangenbehartiging van Roma en Sinti. We hebben zes ambtenaren op de verschillende ministeries geïnterviewd waaronder twee ambtenaren van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, waarbij het Roma en Sinti dossier onder de Directie Samenleving en Integratie valt. Daarnaast hebben we gesproken met twee ambtenaren van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, omdat zij de portefeuille Woonwagengebeleid beheren. Verder een ambtenaar van Onderwijs, Cultuur en wetenschappen; een ambtenaar van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. Daarnaast hebben wij, op aanraden van de ambtenaar bij OCW, ook gesproken met een vertegenwoordiger van de Landelijke Ondersteuning voor Onderwijs aan Woonwagen-, Roma- en Sintikinderen (het ondersteuningstraject OWRS).

3.1 Betrokkenheid met de gemeenschappen

Met de ambtenaren hebben we gesproken over de wijze waarop zij betrokken zijn bij de Roma en Sinti gemeenschap. Voor de verschillende ministeries gelden verschillende doelen met betrekking tot deze gemeenschappen. Het feit dat het doelgroepenbeleid is afgeschaft, maakt het duiden van deze gemeenschappen binnen het beleid minder specifiek. Het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) heeft als doel 'de integratie en inclusie van Roma en Sinti in de Nederlandse samenleving te bevorderen en te ondersteunen'. Dat doen ze onder andere door de dialoog aan te gaan met de Roma en Sinti gemeenschap. SZW verantwoordt het Nederlandse beleid rondom Roma en Sinti richting de Raad van Europa, de EU en de Verenigde Naties. Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) heeft een nieuw beleidskader ontwikkeld omtrent het woonwagengebeleid en is betrokken bij de uitvoering daarvan. Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (OCW) heeft als doel om onderwijsachterstanden tegen te gaan, waaronder bij Roma en Sinti. Het ondersteu-

ningstraject OWRS is daar onderdeel van. Dit ondersteuningstraject is, op verzoek van het ministerie van OCW ondergebracht bij het landelijke GOAB-ondersteuningstraject (Gemeentelijk Onderwijs Achterstanden Beleid). Het OWRS is een landelijk platform dat onderwijsondersteuning biedt en onderwijsprofessionals met elkaar verbindt. Het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) is verantwoordelijk voor de verdeling van de rechtsherstelgelden voor Roma en Sinti, evenals voor de beoordeling van aanvragen die hiervoor binnenkomen.

Ambtenaren noemen de betrokkenheid met de Sinti en de Roma gemeenschap vaak in combinatie met de onderlinge verdeeldheid tussen Roma en Sinti binnen dezelfde groep. Zo hebben de meeste ambtenaren wel contacten binnen de gemeenschap, maar het is lastig om te beoordelen of dit ook sleutelpersonen binnen de gemeenschap zijn. Binnen een en dezelfde groep bestaat veel heterogeniteit. Een ambtenaar geeft aan dat de gemeenschap erg gefragmenteerd lijkt te zijn. Daardoor is het lastig om een compleet beeld van de gemeenschap in Nederland te krijgen, er zijn diverse groepen met verschillende *roots*.

Er heersen spanningen met lokale overheden, maar ook tussen Roma families zelf. De oorzaak is soms moeilijk te vinden, het zijn soms triviale dingen, geldzaken, miscommunicatie. Het is een diverse gemeenschap, en het gaat om een relatief kleine groep in Nederland. Er zijn ongeveer 15.000-20.000 mensen met een Roma achtergrond, dat is relatief klein vergeleken met Nederlanders met een Marokkaanse achtergrond, dat zijn er ca. 400.000.

Overigens geeft de ambtenaar van OCW aan dat ze niet veel contact hebben met de Roma en Sinti gemeenschappen, omdat zij vanuit het ministerie vooral contact hebben met het ondersteuningstraject OWRS. Hij geeft aan dat de projectleider van het OWRS wel goede contacten binnen de gemeenschappen heeft. Op deze manier krijgen de gemeenschappen ook niet elke keer met een andere ambtenaar te maken vanuit OCW.

Opvallend is dat, tijdens het gesprek met een vertegenwoordiger van het ondersteuningstraject, naar boven kwam dat zij op dit moment geen contact hebben met sleutelfiguren uit de gemeenschap. Zij hebben als doelstelling meegekregen om de onderwijsprofessionals te ondersteunen en daar ligt hun focus nu.

3.2 Beeld van belangenbehartiging

Een algemeen beeld van ambtenaren is dat zij denken dat het een uitdaging wordt om een gezamenlijke vertegenwoordiging voor Roma en Sinti op te zetten. Al die verschillende gemeenschappen moeten dan samen gaan werken. Een voordeel is, volgens een ambtenaar, dat ze dan aan tafel kunnen zitten met een vertegenwoordiging van een groot deel van de gemeenschap in Nederland.

Dan kunnen Roma en Sinti ook intern samenwerken en bepalen wat hun positie is tegenover de overheid en lokale partijen. Dan kunnen ze een gezamenlijk standpunt bepalen.

Een andere ambtenaar geeft aan dat veel Roma en Sinti op dit moment vaak nog aarzelend en wantrouwend zijn tegenover de overheid. Een centrale belangenbehartiging zou onderlinge misverstanden uit de wereld kunnen helpen en de mogelijkheid bieden om een vertrouwensband op te bouwen. Een gevoelde mening is dat niet alle Roma en Sinti vertegenwoordigd kunnen worden, er zullen altijd families of individuen zich niet verbonden voelen met de rest van de gemeenschap, maar dat is inherent aan de Roma en Sinti gemeenschap. Deze spanning zal niet helemaal weggehaald kunnen worden, maar gezamenlijke vertegenwoordiging is een eerste stap.

Een ambtenaar vraagt zich wel af of een centrale belangenbehartiging de juiste vorm is voor de gemeenschap om hun zorgen en problemen aan te kaarten. Is het niet mogelijk

om aan te sluiten bij bestaande projecten of netwerken, die al over een bepaalde structuur beschikken?

'Je moet ook oppassen dat je niet iets relatiefs groot opzet, waarmee bestaande structuren verloren kunnen gaan.'

Het zou zonde zijn om geen gebruik te maken van huidige structuren en netwerken, aangezien verschillende ministeries al contacten hebben binnen de gemeenschap.

Verder benadrukken de ambtenaren dat een eventueel landelijk orgaan zich moet realiseren dat er geen specifiek beleid gemaakt wordt voor bepaalde groepen, met de afschaffing van het doelgroepenbeleid. Dat is dus niet iets wat dit landelijke orgaan na zou moeten streven. Welke doelen dit orgaan dan wel na zou moeten streven, is eigenlijk een vraag die niet aan ambtenaren is om te beantwoorden; Roma en Sinti moeten dit zélf bepalen. Sprekend vanuit hun eigen ervaring zou het doel van het landelijk orgaan volgens de ambtenaren kunnen liggen in het formuleren van een gezamenlijk standpunt, het agenderen van problemen die spelen binnen de gemeenschap en zorgen dat er een duidelijk aanspreekpunt is.

3.3 Is landelijke belangenbehartiging nodig?

Over het algemeen willen de ambtenaren zich niet uitspreken over het nut en/of de noodzaak van belangenbehartiging op nationaal niveau voor Roma en Sinti.

'Het belangrijkste is dat de Roma en Sinti zélf moeten bepalen of ze dat willen of niet. Dat is niet aan de landelijke politiek.'

Een van de ambtenaren noemt wel dat een dergelijk landelijk orgaan van nut zou zijn vanuit de communicatie en de praktische samenwerking en het kanaliseren van

verschillende standpunten. ‘Maar niet alle belangen van alle Roma en Sinti zullen in zo’n orgaan behartigd kunnen worden, omdat de gemeenschap uit veel verschillende groepen bestaat’. Hopelijk kan het grootste gedeelte van de gemeenschap wel samenwerken in een centrale belangenbehartiging. De ministeries zullen een landelijk orgaan niet tegenhouden, maar dan moeten de Roma en Sinti er wel zelf mee komen.

Een van de ambtenaren vindt niet dat centrale belangenbehartiging nodig is om adequaat overheidsbeleid te ontwikkelen voor deze groep, maar de overheid kan er wel op toezien of het algemene beleid bij de juiste groepen beland. Een ambtenaar geeft ook aan dat hoewel de overheid veel richtlijnen en kaders maakt, de uitvoering van het beleid steeds meer richting gemeenten gaat. Op een aantal punten is er ook geen landelijk beleid, bijvoorbeeld bij de WMO, de gemeente is verantwoordelijk voor de uitvoering hiervan. Meerdere ambtenaren kunnen zich voorstellen dat op bepaalde thema’s een landelijk orgaan op regionaal niveau dan de voorkeur heeft. Regionale vertegenwoordiging geeft Roma en Sinti dan de kans om met belangrijke partijen in de regio om de tafel te zitten. Er zijn thema’s die een landelijke component hebben, maar op regionaal niveau kan het voor gemeenten ook handig zijn om een vast aanspreekpunt te hebben.

3.4 Invulling van een landelijk orgaan

Door ambtenaren werd tijdens de interviews nagedacht over de invulling van een mogelijke rol en functie van een landelijk orgaan. Dit orgaan zou aan de hand van casuïstiek problemen kunnen aanpakken op maatschappelijk niveau of problemen met het onderwijs, de arbeidsmarkt of op het gebied van discriminatie. Voor SZW zou dan de route naar participatie en integratie van minderheden een belangrijke taakstelling zijn.

‘Het mooie van een landelijk orgaan zou kunnen zijn dat de Roma en Sinti zelfstandig en op een autonome manier naar instanties kunnen gaan. Dus dat ze elke keer, afhankelijk van wat hun vraag is, ergens aan kunnen schuiven als centrale belangenbehartiging’.

Roma en Sinti moeten wederom zelf beslissen met welke instanties ze dan samen willen werken op landelijk niveau. Toch hadden de ambtenaren een aantal ideeën over mogelijke samenwerkingspartners, naast de verschillende ministeries. Ze zouden veel kunnen halen uit een onderwijsraad of MBO raad, zodat ook vanuit de onderwijsinstellingen er meer bewustwording komt, over het feit dat er problemen zijn met de doorstroom van Roma en Sinti jongeren in het onderwijs. Het UWV kan ook een goede partij zijn om te praten over arbeidsmarktdiscriminatie. Verder zouden ze kunnen praten met grote private partijen, de VNG, met werkgevers, met VNO-NCW, met de vakbonden. De ambtenaren stellen dat het fijn zou zijn als ze met verschillende instanties aan tafel kunnen zitten, ook zonder de hele tijd de ministeries er bij te betrekken. Een landelijk orgaan moet er ook niet vanuit gaan dat ze elke week met de minister om de tafel kunnen zitten. Daarnaast denkt een ambtenaar dat het voor een centrale belangenbehartiging ook leerzaam kan zijn om met andere belangenorganisaties te praten, bijvoorbeeld met een organisatie voor Nederlanders met een Turkse achtergrond. Zij hebben al jarenlange ervaring met belangenbehartiging en met deze onderwerpen. Het kan leerzaam zijn om die ervaringen uit te wisselen.

De ambtenaren laten het verder aan de Roma en Sinti zelf over hoe zij de samenstelling van een landelijk orgaan voor zich zien. Er is zowel wat te zeggen voor een gezamenlijke als een aparte vertegenwoordiging. Dit heeft vooral te maken met de verdeeldheid van de groep. Er zijn verschillende groepen binnen de Roma en de Sinti gemeenschap, wat gezamenlijke belangenvertegenwoordiging aan de ene kant kan bemoeilijken. Aan de andere kant kan gezamenlijke belangenvertegenwoordiging wellicht ook zorgen voor meer toenadering tussen de Roma en Sinti.

3.5 Thema's die spelen rondom belangenbehartiging

Op welke thema's een centrale belangenbehartiging zich zou moeten richten is iets wat Roma en Sinti zelf moeten beslissen. De ambtenaren vinden dat dit niet door ambtenaren zelf of door de overheid bepaald moet worden. Desgevraagd wordt er wel een aantal thema's genoemd, met de kanttekening dat de ambtenaren spreken uit eigen ervaring. De thema's hebben ook veelal betrekking op hun eigen ministerie, omdat die thema's het dichtst bij de visie van hun desbetreffende ministeries ligt. Dit betekent niet dat deze thema's ook speerpunten moeten zijn voor het landelijk orgaan, Roma en Sinti moeten *z*lf bepalen waar hun prioriteiten liggen. Eventuele thema's waar de centrale belangenbehartiging zich op zou kunnen richten zijn:

- Arbeidsmarkt.
- Onderwijs (op het gebied van stages/ aansluiting op de arbeidsmarkt/ cultuur).
- Discriminatie (op de arbeidsmarkt/ in het algemeen in de samenleving).
- Mensenrechten.
- Huisvesting (waaronder het standplaatsenbeleid).
- Integratie, participatie en emancipatie van de groep.
- Cultuur (culturele tradities/ de herdenking van de Holocaust).
- Laaggeletterdheid.
- Veiligheid.

De verschillende ministeries staan er voor open om met dit landelijke orgaan te praten over thema's die zij belangrijk achten. Roma en Sinti weten zelf het beste wat er speelt in hun gemeenschap en wat de gemeenschap wenselijk of nodig vindt. Het is belangrijk om op een efficiënte en effectieve manier met elkaar te communiceren, mocht er

een centrale belangenbehartiging komen. De centrale belangenbehartiging zou in staat moeten zijn om belangrijke thema's op te halen bij hun achterban en dit verder goed te communiceren.

3.6 Voor- en nadelen van belangenbehartiging

De ambtenaren zien zowel voor- als nadelen bij landelijke belangenbehartiging. De ambtenaren kunnen zich voorstellen dat de meeste winst te behalen valt bij een duidelijk aanspreekpunt. Een centrale belangenbehartiging kan er voor zorgen dat Roma en Sinti dichter bij elkaar komen en het kan helpen om een gezamenlijk standpunt te formuleren, met een duidelijk gesteunde inbreng. Een landelijk orgaan biedt de mogelijkheid om verschillende problemen te kanaliseren en te agenderen en om lokale samenwerking te stimuleren. Ook zou een landelijk orgaan kunnen zorgen voor empowerment voor de groep, zodat er ook echt *m*et ze gesproken wordt en niet alleen over ze. Daarbovenop kan landelijke belangenbehartiging leiden tot wederzijds begrip voor elkaar. Niet alleen bij ambtenaren, maar ook bij andere (private) partijen. Een landelijk orgaan zou een brugfunctie kunnen vervullen.

De genoemde nadelen hebben vooral betrekking op de verdeeldheid binnen de groepen en dat er Roma en Sinti zullen zijn die zich niet vertegenwoordigd zullen voelen door een centraal orgaan voor belangenbehartiging, waardoor er verdeeldheid kan ontstaan. Wanneer het mis gaat, kan dit voor spanningen binnen de gemeenschap zorgen. De gemeenschap kan hier ook langere tijd schade van ondervinden en dan kan het weer even duren voordat er weer een vertrouwensband is opgebouwd. Daarnaast denkt een ambtenaar dat het ook veel tijd zal kosten om een dergelijk landelijk orgaan op te zetten. Het moet ook weer niet te snel gebeuren, want zonder een goede bestuurlijke inrichting zullen er ook problemen ontstaan, maar er moet binnen de gemeenschap wel bereidheid zijn om hier tijd in te steken.

3.7 Inrichting van het landelijk orgaan

Samenstelling

Wanneer het gaat over de samenstelling van de centrale belangenbehartiging, en hoe dit er dan uit zou moeten zien, zijn de ambtenaren terughoudend in hun antwoorden. Dit is, zo zeggen zij wederom, iets waar Roma en Sinti zelf keuzes in moeten maken. De ministeries gaan geen eisen stellen aan de personen die plaats nemen in deze raad en hoe zij zichzelf verder organiseren. Als groep moeten ze zelf bepalen volgens welke structuur ze willen werken. 'Het ideale plaatje is dat er mensen in het landelijk orgaan zitten die een groot draagvlak hebben, die hoog opgeleid zijn, kennis hebben van maatschappelijke problematiek en van internationaal, nationaal en lokaal beleid.' Het zou ook ideaal zijn als het landelijk orgaan in staat is om het beleid goed te communiceren naar hun achterban. Het kan echter lastig zijn om dit soort mensen te vinden. Hoeveel tijd neemt het verder in beslag en wat is redelijk om van een lid te vragen? Verder financiert het ministerie van SZW geen belangengroeperingen. Ze moeten dus ook nadenken over financiering en of ze bijvoorbeeld ook een vaste locatie willen. 'Belangenbehartiging is een leerproces' en het zal niet meteen vlekkeloos verlopen, daar moeten ze wel rekening mee houden.

Verwachtingen landelijk orgaan

De ambtenaren zullen zich niet bezighouden met de oprichting en de inrichting van het landelijk orgaan. Tijdens de interviews is het merkbaar dat ze zich nog niet uit willen spreken over verwachtingen, ook om de oprichting van een landelijk orgaan niet in de weg te staan. De algemene consensus is eigenlijk dat, mocht er een landelijk orgaan komen, dat ze dan wel verwachten dat het een professionele club mensen is. Een ambtenaar geeft ook aan dat het landelijk orgaan het zeker ook met bepaalde zaken oneens

mag zijn, maar dat dit de dialoog niet in de weg mag staan. Het landelijk orgaan zou in staat moeten zijn om ook juist over dit soort zaken te praten. 'De belangrijkste taak is belangenbehartiging', de ambtenaren zouden dus verwachten dat ze zich vooral daar mee bezighouden.

Wat kunnen de ministeries eventueel doen voor een landelijk orgaan?

Op de vraag wat de ministeries dan voor het landelijk orgaan zouden kunnen doen, reageren de ambtenaren ook terughoudend. Niemand kan eigenlijk concreet zeggen wat ze zouden kunnen doen voor het landelijk orgaan. De ambtenaren redeneren vooral vanuit het oogpunt van de Roma en Sinti gemeenschap, wat ook logisch is omdat het hun landelijk orgaan is, maar hierdoor blijven de antwoorden vooral hypothetisch. De oprichting van een centrale belangenbehartiging is geen doel op zich voor de verschillende ministeries. Vandaar dat veel ambtenaren ook geen standpunt in willen nemen over de wenselijkheid van een dergelijk landelijk orgaan. Uiteraard zijn de ambtenaren bereid om aan te sluiten bij een overleg met de centrale belangenbehartiging en om zaken aan de orde te stellen die van belang zijn voor hun ministerie. Het initiatief wordt dus bij de Roma en Sinti zelf gelegd. Als Roma en Sinti denken dat een centrale belangenbehartiging bij kan dragen aan de positie van de groep in de maatschappij, dan zal dit worden toegejuicht, maar de verschillende ministeries zullen hier niet zelf aan gaan lopen trekken.

Communicatie

Waar de ambtenaren wel vrij duidelijk over zijn, is het feit dat een centrale belangenbehartiging bij zou kunnen dragen aan de communicatie naar Roma en Sinti. Beleid wordt niet altijd goed vertaald richting de gemeenschap en een landelijk orgaan zou hier een duidelijke rol in kunnen spelen. Het landelijk orgaan zou vooral een centraal aanspreekpunt kunnen zijn en ze zouden ook als contactpersoon voor Roma en Sinti kunnen

fungeren. De invulling hiervan is ook weer aan de Sinti en Roma zelf, maar ‘internet en social media kunnen daarin ook een rol spelen.’ Het zou mooi zijn als deze communicatierol twee kanten op werkt: dat de raad vraagstukken vanuit de gemeenschap bij de overheid neer kan leggen, maar dat de overheid ook via de raad vraagstukken bij de gemeenschap neer kan leggen. Terwijl een aantal ambtenaren denkt dat een landelijk orgaan dus zou kunnen helpen om het overheidsbeleid goed te communiceren naar deze gemeenschappen, vindt een andere ambtenaar dat daar ook andere communicatiekanalen voor zijn en dat er geen landelijk orgaan aan te pas zou moeten komen om dit goed te regelen. Verder is het belangrijk dat de gemeenschap ook achter de personen staat die uiteindelijk in het landelijk orgaan komen.

‘Als het een belangrijk persoon met aanzien is, waarmee mensen zich identificeren, dan kan een centrale belangenbehartiging helpen bij de communicatie. Maar als het een persoon is waar niemand achter staat, dan werkt het alleen maar averechts.’

4 Toetsing resultaten en conclusies

4.1 Focusgroep

De onderzoekers hebben aan het einde van het kwalitatieve onderzoek een focusgroep georganiseerd om de resultaten terug te koppelen naar de respondenten en om hen te laten reflecteren op de onderzoeksresultaten. De onderzoeksresultaten zijn tijdens de focusgroep gepresenteerd in de vorm van een PowerPointpresentatie, waarop de deelnemers konden reageren. Daarnaast hebben wij van een aantal mensen ook een schriftelijke reactie ontvangen.

Een belangrijk aandachtspunt dat naar voren kwam tijdens de focusgroep, is het feit dat de benaming 'landelijke adviesraad' beter veranderd kan worden naar 'landelijke raad'. De deelnemers van de focusgroep stellen dat het woord 'advies' geen enkele kracht heeft. Er werd ook meerdere malen benadrukt dat de leden van deze raad in ieder geval vacatiegeld en reiskosten vergoeding dienen te ontvangen voor verleende inspanningen.

Terugkoppeling van de resultaten

Over het algemeen konden de deelnemers aan de focusgroep zich vinden in de onderzoeksresultaten. De deelnemers waren het er over eens dat er behoefte is aan een landelijk orgaan voor belangenbehartiging en vertegenwoordiging voor Roma en Sinti. De afgelopen jaren is verschillende keren geprobeerd om via instituten en organisaties veranderingen tot stand te brengen. Soms vanuit de overheid, maar ook vanuit de gemeenschap zelf. Het is belangrijk om flinke stappen vooruit te zetten, maar daarvoor is vertrouwen vereist. Dat vertrouwen ontbreekt op dit moment bij de gemeenschap, mede door de langdurige geschiedenis van achtervolging, discriminatie en uitsluiting. Op dit moment zijn er diverse kleinere en grotere projecten waarmee Sinti en Roma verbeteringen door proberen te voeren. Er ontbreekt echter nog een overkoepelende raad waar zijzelf met elkaar kunnen overleggen en een gemeenschappelijke koers kunnen bepalen. De deelnemers denken dat een gezamenlijke raad daarom al heel waardevol kan zijn voor Roma en Sinti.

Belangrijke thema's

Tijdens de interviews kwamen onderwijs, werkgelegenheid, discriminatie en gezondheidszorg en maatschappelijke participatie naar voren als belangrijkste thema's, dit wordt ook beaamd door de deelnemers van de focusgroep. Alhoewel deze thema's het vaakst werden benoemd tijdens de interviews, benadrukten de deelnemers ook dat algehele, algemene belangenbehartiging ook van belang is voor Roma en Sinti. De thema's hangen met elkaar samen, maar het is vooral belangrijk om in te zetten op onderwijs en hier ook de jeugd bij te betrekken. Veel ouderen binnen de gemeenschap hechten niet veel waarde aan onderwijs, waardoor jongeren niet gestimuleerd worden. Hoewel dit de laatste tijd ook lijkt te veranderen. Het is belangrijk om hier op in te zetten, ook omdat de deelnemers van de focusgroep zien dat het binnen een generatie kan veranderen. Onderwijs is de sleutel tot het verbeteren van de algehele situatie. De deelnemers vinden dat er vooral veel geïnvesteerd moet worden in de jongere generatie. Er moet ingezet worden op de integratie en participatie van de jeugd.

Om deze veranderingen op gang te brengen is het belangrijk om met sleutelfiguren te werken. De gemeenschap kan soms nog erg gesloten zijn, waardoor het voor buitenstaanders lastig kan zijn om contact te maken. Binnen de gemeenschap zijn er mensen die deze positie kunnen vervullen, maar zij moeten wel in samenspraak met de Sinti en Roma gemeenschap geworven worden. Deze sleutelfiguren kunnen als intermediair optreden. De deelnemers aan de focusgroep geven aan dat deze intermediairs ook een belangrijke rol kunnen spelen in de communicatie van de landelijke raad naar de gemeenschap. De overheid kan hierbij ondersteuning bieden, bijvoorbeeld ook om intermediairs te trainen, maar het is vooral belangrijk dat deze intermediairs uit de gemeenschap zelf komen.

Financiering

De landelijke raad zou volgens de deelnemers ook gefinancierd moeten worden vanuit de overheid. Het is belangrijk dat er structureel geld beschikbaar is voor de integratie en participatie van Roma en Sinti. De deelnemers willen niet dat er alleen op project-basis gewerkt wordt. Het is belangrijk om in te zetten op langdurige projecten, die ook structureel doorgezet kunnen worden. De gemeenschap heeft al vaak meegemaakt dat projecten van tijdelijke aard zijn en dat wanneer de financiering stopt, het project ook stopt en alle voortgang verloren gaat. Het is belangrijk dat financiering ook echt ten goede komt aan de gemeenschap, zodat zij er profijt van hebben.

Functie en organisatie landelijke raad

De deelnemers kunnen zich in het algemeen ook vinden in de functies waar de landelijke raad zich bezig mee zou moeten houden. De landelijke raad hoeft niet uitsluitend uit Sinti en Roma te bestaan, maar het merendeel moet wel uit de gemeenschap komen. De deelnemers denken dat de juiste mensen voor de landelijke raad binnen de gemeenschap te vinden zijn, alhoewel het misschien wel even kan duren om mensen over te halen. Vanuit de Roma en Sinti gemeenschap wordt het niet altijd gewaardeerd als mensen zich met dit soort zaken bezig houden. Zij worden al snel gezien als “buitenstaander” en “Nederlander”. Het proces om mensen te vinden voor de landelijke raad moet transparant zijn. De mensen die uiteindelijk in de raad komen, moeten goed op de hoogte zijn van wat er speelt in de gemeenschap en ook in staat zijn om dit goed te verwoorden richting de overheid. Zij moeten problemen aan kunnen pakken en kunnen adviseren over projecten. De raad moet ook zeker niet te groot worden, rond de 8 of 10 mensen lijkt voldoende. Een goede voorzitter moet iedereen het gevoel kunnen geven dat hij of zij een positieve bijdrage aan het totaal kan leveren. De landelijke raad moet een duidelijke, gezamenlijke boodschap naar buiten kunnen brengen.

De landelijke raad kan tevens als rolmodel optreden. Roma en Sinti moeten begrijpen dat zij ook een onderdeel van de maatschappij vormen. Zij moeten ook betrokken zijn en een bijdrage leveren aan de maatschappij. Roma en Sinti kunnen trots zijn op hun cultuur en identiteit, maar ze zijn ook een onderdeel van Nederland. De landelijke raad kan eventueel zorgen voor meer verbinding.

De landelijke raad zou wellicht ook een vertegenwoordiger kunnen sturen naar bijeenkomsten van de Raad van Europa, de EU of andere ter zake doende organisaties. Zo zouden ze ook meer samenwerking kunnen zoeken met de landelijke raad in Duitsland om inspiratie op te doen voor het centrale orgaan voor belangenbehartiging in Nederland. De deelnemers van de focusgroep denken dat er nog veel geleerd kan worden over hoe de belangenbehartiging in Duitsland georganiseerd is.

Communicatie

Communicatie speelt ook een belangrijke rol. Als er besluiten genomen worden, dan moet de gemeenschap daar ook van op de hoogte zijn, ook al zijn ze het er niet mee eens. Discussies zullen nooit uitgesloten kunnen worden. Transparantie over de stand van zaken is daarom van belang. De deelnemers benadrukken hierbij weer het belang van intermediairs, die een belangrijke rol in dit communicatieproces kunnen vervullen. Zij staan dicht bij de gemeenschap en kunnen problemen vanuit de gemeenschap ook juist aankaarten bij de landelijke raad.

4.2 Conclusies

Terugblikkend op de onderzoeksvragen, zullen we deze beantwoorden in het licht van de verzamelde informatie in de vorm van de interviews, waarvan 17 interviews met de Roma en Sinti en zes met ambtenaren. Ten slotte hebben we de informatie uit de interviews nogmaals getoetst met de input van vijf verschillende respondenten.

Centrale belangenbehartiging voor Roma en Sinti; voor- en nadelen tegen elkaar afgewogen

Onder de bevraagde Roma en Sinti in dit onderzoek is er, over het algemeen genomen, behoefte aan een landelijk orgaan voor belangenbehartiging en vertegenwoordiging. Op dit moment is er namelijk geen eenheid wat betreft vertegenwoordiging van deze doelgroepen en is er ook geen vaste woordvoerder of vertegenwoordiger van Roma en Sinti in Nederland. Er is een groot aantal kleinere organisaties, verenigingen en stichtingen voor Roma en Sinti, maar een overkoepelend orgaan ontbreekt. Roma en Sinti zien dat, in andere landen, een centrale organisatie veel voordelen kan bieden. Een landelijk orgaan voor belangenbehartiging moet wel aan een aantal specifieke voorwaarden voldoen. Ten eerste is het belangrijk dat capabele mensen met een Roma en Sinti achtergrond zich inzetten voor de belangen van *alle Roma en Sinti*. Mensen zonder een Roma en Sinti achtergrond mogen ook plaatsnemen in de raad, maar het merendeel van de vertegenwoordigers moet uit de gemeenschap zelf afkomstig zijn. Ten tweede is het van belang dat vanaf het begin de doelstellingen en werkwijzen van het landelijk orgaan helder zijn. Het proces moet transparant zijn, om ook eventueel wantrouwen binnen de gemeenschap te voorkomen en tegen te gaan. Eventuele vertegenwoordigers moeten ook met kritiek om kunnen gaan vanuit de eigen gemeenschap. Ten derde moet er ook duidelijkheid zijn over wat de mogelijkheden zijn van een landelijk orgaan, ook binnen een passende financiering. Dit landelijke orgaan dient op te komen voor de belangen van Roma en Sinti, maar moet ook daadkracht hebben en niet alleen advies geven. Verder zijn de meesten het er wel over eens dat de centrale raad ook op een fysieke locatie komt.

Het merendeel van de Roma en Sinti verwachten dat centrale belangenbehartiging voor meer vooruitgang kan zorgen doordat problematiek bij lokale gemeenschappen gekanaliseerd kan worden in de centrale raad. Daarnaast kan de raad een brug slaan tussen gemeenschappen en de (lokale) overheid. De centrale raad zou op die manier

ook de maatschappelijke ontwikkeling van Roma en Sinti in Nederland aan kunnen jagen. Alhoewel het merendeel positief staat tegenover een centrale raad, noemt men ook een aantal nadelen. Zo zal het effect van een centrale raad teniet worden gedaan wanneer zij niet transparant zijn over hun werkwijze en niet goed communiceren naar de achterban. Ook kunnen ongeschikte of onervaren mensen in de raad het negatieve beeld wat er heerst over Roma en Sinti juist bevestigen. Verder kan de verdeeldheid binnen de gemeenschappen ook het oprichten van een landelijke raad bemoeilijken.

Al met al lijkt er consensus te bestaan voor het oprichten van een centrale raad voor belangenbehartiging, omdat zij op nationaal niveau problemen kunnen aankaarten. Binnen de gemeenschap is er echter nog onenigheid over hoe deze raad vorm moet krijgen, hoe vertegenwoordigers gekozen moeten worden en over welke competenties zij moeten beschikken.

Rol en functie centrale belangenbehartiging

Een landelijk orgaan zou voornamelijk als aanspreekpunt een brug kunnen vormen tussen de landelijke overheid en de Roma en Sinti gemeenschap. De centrale raad zou ook in staat moeten zijn om op nationaal niveau problemen aan te kaarten en op te lossen. Daarnaast zou de raad samenwerking moeten bewerkstelligen met verschillende partijen, waaronder woningcorporaties, zorg- en welzijnsinstellingen en onderwijsinstellingen om bij te dragen aan de maatschappelijke ontwikkeling van Roma en Sinti in Nederland. Het landelijk orgaan moet ook stilstaan bij het oorlogsverleden en hier blijvend aandacht aan schenken. Verder zouden lokale stichtingen financieel gesteund kunnen worden vanuit de landelijke raad.

Het merendeel van de Roma en Sinti stelt dat een landelijk orgaan als aanspreekpunt kan dienen voor zowel de gemeenschap als de landelijke overheid. De landelijke raad kan dan een schakel vormen in de communicatie. Het is hierbij wel van belang dat verte-

genwoordigers vanuit de landelijke raad goed kunnen communiceren op verschillende niveaus, zodat ze in staat zijn om met verschillende ambtenaren te overleggen en dit vervolgens ook weer terug kunnen koppelen naar de gemeenschap. Aangezien niet iedereen vanuit de gemeenschap in staat is om mee te gaan in deze ambtelijke taal, wordt het gebruik van sleutelpersonen met een Roma – of Sinti achtergrond aangeraden. Deze sleutelpersonen genieten vaak aanzien en vertrouwen binnen de gemeenschap en zijn in staat om informatie binnen de gemeenschap te verspreiden. Vertegenwoordigers van de landelijke raad hebben wellicht geen toegang tot lokale gemeenschappen, maar sleutelpersonen kunnen een belangrijke rol spelen in de communicatie naar de achterban. Op deze manier kan er ook rekening gehouden worden met minder geletterde Roma en Sinti.

Draagvlak voor centrale belangenbehartiging onder ambtelijke bestuurders en beleidsmakers

Over het algemeen willen ambtenaren zich niet uitspreken over het nut en/of de noodzaak van belangenbehartiging op nationaal niveau voor Roma en Sinti. De meeste ambtenaren denken dat het een uitdaging wordt om gezamenlijke vertegenwoordiging op te zetten, maar zij zullen dit niet ontmoedigen. Als Roma en Sinti een landelijke raad willen realiseren, dan staan zij daarvoor open. Een ietwat passieve overheidshouding hierin wordt verklaard aan de hand van het feit dat de betreffende ministeries zoals Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW), Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) en Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (OCW) specifiek doelgroepenbeleid hebben afgeschaft.

Sprekend vanuit hun eigen ervaring, zou een landelijke raad wel bij kunnen dragen aan de communicatie met de gemeenschap, omdat op dit moment een duidelijk aanspreekpunt ontbreekt. Een landelijk orgaan zou daarnaast de verschillende standpunten en problemen in kaart kunnen brengen en agenderen, waardoor er wellicht meer moge-

lijkheden ontstaan voor praktische samenwerking. Het merendeel van de ambtenaren heeft zijn bedenkingen bij een landelijke raad, voornamelijk over hoe deze opgericht en ingevuld gaat worden, maar zij benadrukken dat het vooral aan Roma en Sinti zélf is om hier invulling aan te geven. De ambtenaren staan er voor open om aan te sluiten bij overleggen, maar zij zullen hier zelf geen initiatief in nemen. Opvallend is dat de bevroegde ministeries zoals SZW, VWS en OCW vooral de verdeeldheid tussen de gemeenschappen benadrukken en van mening zijn dat de verschillende gemeenschappen eerst deze geschillen moeten beslechten, voordat zij kunnen komen tot centrale belangenbehartiging. De optie dat de overheid in het faciliteren van een dialoog tussen de gemeenschappen een rol zou kunnen spelen, wordt niet genoemd.

Functie centrale belangenbehartiging, gezien vanuit de overheid

De ambtenaren zijn er vrij duidelijk over dat landelijke vertegenwoordiging niet nodig is om adequaat overheidsbeleid te ontwikkelen voor en te communiceren naar de doelgroepen. Wel geeft landelijke vertegenwoordiging Roma en Sinti de kans om aan tafel te zitten bij belangrijke partijen, om te praten over de uitvoering van het beleid. Met de afschaffing van het doelgroepenbeleid wordt er ook geen specifiek beleid meer gemaakt, ook niet voor Roma en Sinti. Mocht er een landelijke vertegenwoordiging komen, dan moeten zij zich ook realiseren dat er geen specifiek beleid wordt ontwikkeld voor specifieke doelgroepen, zo geven ambtenaren aan.

De ambtenaren denken dat het wellicht interessanter voor Roma en Sinti kan zijn om in te zetten op vertegenwoordiging op regionaal niveau. De landelijke overheid maakt namelijk veel richtlijnen en kaders, maar de uitvoering van het beleid gaat de laatste jaren steeds meer richting gemeenten. Thema's die vooral op regionaal niveau spelen, kunnen ook beter op regionaal niveau besproken worden. Voor Roma en Sinti kan het bijvoorbeeld interessant zijn om aan te schuiven bij verschillende woningcorporaties.

Het valt op dat belangenbehartiging voor Roma en Sinti in Nederland niet wordt geschaard onder mensenrechtenbeleid. In de interviews met ambtenaren van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) werd mensenrechtenbeleid niet genoemd in het kader van belangenbehartiging voor Roma en Sinti, terwijl dit ministerie wel een Nationaal Actieplan Mensenrechten heeft. In verschillende andere Europese lidstaten worden deze gemeenschappen wel in verband gebracht met nationaal mensenrechtenbeleid en zien we dat belangenbehartiging voor deze gemeenschappen beter van de grond komt. Zo kennen Duitsland en Finland een sterk georganiseerde belangenbehartiging op nationaal niveau die mogelijk als goede voorbeelden zouden kunnen gelden.

Colofon

Opdrachtgever
Auteurs

Stichting Pelita
Dr.s. E. Smits van Waesberghe
J.K. Asmoredjo, MSc.
M. Out, MSc.
Ontwerppartners, Breda
Verwey-Jonker Instituut
Kromme Nieuwegracht 6
3512 HG Utrecht
T (030) 230 07 99
E secr@verwey-jonker.nl
I www.verwey-jonker.nl

Omslag
Uitgave

De publicatie kan gedownload worden via onze website: <http://www.verwey-jonker.nl>.

ISBN 978-90-5830-989-1

© Verwey-Jonker Instituut, Utrecht 2020.

Het auteursrecht van deze publicatie berust bij het Verwey-Jonker Instituut.

Gedeeltelijke overname van teksten is toegestaan, mits daarbij de bron wordt vermeld.

The copyright of this publication rests with the Verwey-Jonker Institute. Partial reproduction of the text is allowed, on condition that the source is mentioned.

Het doel van dit onderzoek is om inzichtelijk te maken of er belangstelling is voor landelijke belangenbehartiging en vertegenwoordiging voor Sinti en Roma. Het onderzoek is uitgevoerd onder sleutelpersonen van de Sinti en Roma gemeenschap en ambtelijke bestuurders.

Tijdens de gesprekken met sleutelfiguren uit de Roma en Sinti gemeenschap werd een groot aantal kwesties en problemen benoemd. De meest genoemde kwesties gaan over onderwijs, werkgelegenheid, discriminatie, (gezondheid)zorg en (maatschappelijke) ondersteuning. Deze kwesties verdienen volgens Roma en Sinti meer aandacht, mogelijk in de vorm van landelijke belangenbehartiging en vertegenwoordiging. Over het algemeen is er onder de bevroegde Sinti en Roma namelijk behoefte aan een structurele aanpak van de huidige kwesties en problematiek in een landelijk orgaan.

In de verschillende gemeenschappen ontbreekt het echter aan een gezamenlijk standpunt over belangenbehartiging. Onder ambtelijk bestuurders zien we een terugtrekkende beweging, omdat zij vinden dat een gezamenlijk standpunt nodig is alvorens besloten kan worden tot landelijke belangenbehartiging voor Sinti en Roma. Over het algemeen vinden Roma en Sinti dat een landelijke raad een brug zou kunnen slaan tussen de gemeenschappen en de (lokale) overheid, vooral ook om de maatschappelijke ontwikkeling van deze gemeenschappen in Nederland aan te jagen.